

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مرحله‌ی آماده‌سازی فایل			
تکمیل مآخذ و ویرایش نهایی	ویرایش دوم	ذکر مآخذ	تصحیح و ویرایش اولیه

اعتبار سند و آداب خواندن زیارت عاشورا

کلمات کلیدی: زیارت عاشورا، آداب، سند، حدیث قدسی، محرم، امام حسین علیه السلام، امیرالمؤمنین علیه السلام، امام صادق علیه السلام، همت، لعن، روشنفکری.

🌸 متن زیارت عاشورا الهام خدایی است که به قلب ائمه علیهم السلام الهام شده است و چیزی شبیه قرآن است.^۱

فرمود: متن زیارت عاشورا الهام خدایی است. اولاً به دوستانی که می‌خواهند مفاهیم فرازهای زیارت عاشورا را بهتر درک کنند، خواندن این دو کتاب را توصیه می‌کنم؛ یکی کتاب *شفاء الصدور فی شرح زیارة العاشور* از آیت‌الله حاج میرزا ابوالفضل مجتهد تهرانی. این کتاب به زبان عربی است و نوهی ایشان، آقای حسن ثقفی تهرانی آن را به اسم ترجمه و شرح زیارت عاشورا، تلخیص و ترجمه کرده است. کتاب بسیار خوبی است در شرح زیارت عاشورا. کتاب دیگر از مرحوم آیت‌الله حاج‌سید احمد میرخانی رحمه‌الله‌علیه است با نام *شرح زیارت عاشورا*. این هر دو کتاب برای اینکه انسان زیارت عاشورا را بهتر متوجه شود، خوب است.

زیارت عاشورا از سه طریق روایت شده است. شیخ طوسی که می‌دانید عالم جلیل‌القدر شیعی و بسیار عظیم و با دقت نظر بسیار بالا و والایی است، کتابی دارد به نام *مصباح‌المتجهّد*. یک طریق که ایشان در این کتاب برای روایت زیارت عاشورا نقل کرده‌اند، این است: از محمد بن اسماعیل بن بزیع، از صالح بن -

۱. مهدی طیب، مصباح‌الهدی، ص ۳۰۵.

عُقبه، از عقبه که پدر صالح بن عقبه است، از امام باقر علیه السلام. در طریق دیگر روایت که مرحوم ابن قولویه در *کامل الزیارة* نقل کرده است، صالح بن عقبه و سیف بن عمیره هر دو از علقمه بن محمد حصرمی از امام باقر علیه السلام نقل کرده‌اند. طریق سوم روایت زیارت عاشورا که شیخ طوسی در *مصباح المتهدجد* نقل کرده است، از محمد بن خالد طایلسی، از سیف بن عمیره، از صفوان، از امام صادق علیه السلام است که امام صادق علیه السلام از امام باقر علیه السلام، امام باقر علیه السلام از امام سجّاد علیه السلام، امام سجّاد علیه السلام از حضرت اباعبدالله علیه السلام، ایشان از امام مجتبی علیه السلام، ایشان از امیرالمؤمنین علیه السلام، ایشان از رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم، ایشان از جبرئیل علیه السلام و جبرئیل علیه السلام از خدای متعال جلّ جلاله نقل کرده‌اند. بنابراین، زیارت عاشورا به استناد این حدیث کلام الله است و منحصر به فرد است! زیارت موثق که به آنها زیارت مأثوره می‌گوییم، زیاراتی هستند که سندشان به یک امام معصوم یا به پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم می‌رسد؛ اما هیچ زیارتی غیر از زیارت عاشورا از خود خدا نقل نشده است! زیارت عاشورا از این نظر که حدیث قدسی و کلام الهی است، منحصر به فرد است. در واقع، این زیارت را خدای متعال به عاشقان اباعبدالله الحسین علیه السلام آموخته است.

سلسله سند این روایات معتبر است. آنان که در سال‌های اخیر، با اندیشه‌های پلورالیستی و با تفکر صلح کل و امثال اینها به عرصه آمدند و چون دیدند زیارت عاشورا زیارتی است سرشار از موضع‌گیری و تبری و لعن در برابر دشمنان اهل بیت علیهم السلام، خواستند آن را از نظر سلسله سند زیر سؤال ببرند، کار بیهوده‌ای کردند. سلسله سند زیارت عاشورا به قدری معتبر است که هیچ انسان مدققی در اصالت آن تردید نمی‌کند.

بعد از زیارت عاشورا دعایی هست که به دعای علقمه معروف است. نمی‌دانم چرا به آن دعای علقمه می‌گویند. در روایتی که در آن، علقمه زیارت عاشورا را از امام باقر علیه السلام نقل کرده، این دعا وجود ندارد. این دعا در روایتی وجود دارد که صفوان از امام صادق علیه السلام نقل کرده است. بنابراین اگر هم می‌خواستند اسم بگذارند، باید به آن دعای صفوان می‌گفتند؛ چون صفوان آن را روایت کرده است. اینکه

چه شده که در طول تاریخ، به دعای علقمه معروف شده، جای تأمل دارد؛ اشتباهی است که اتفاق افتاده است.

آداب کامل خواندن زیارت عاشورا چنین است. البته گفتن این آداب خدای ناکرده باعث نشود که بگوییم خیلی سنگین شد، پس دیگر نخوانیم! این گونه نشود. البته بعضی افراد هستند که اشتها و توانایی کامل خواندن را دارند و می‌خواهند حق زیارت عاشورا را ادا کنند. اگر این سه روایت و آدابی که در آنها وجود دارد را کنار هم بگذاریم و بخواهیم یک مجموعه‌ی کامل از آداب خواندن زیارت عاشورا شکل پیدا کند، حاصل کار این خواهد بود. البته این به این معنا نیست که زیارت عاشورا به همین صورت ساده‌ای که ما می‌خوانیم، عیبی دارد؛ خیر عیبی ندارد؛ بلکه سرشار از حسن است؛ اما اگر کسی بخواهد کامل‌تر و تمام‌عیارتر بخواند، ادبش این است:

قبل از زیارت عاشورای امام حسین علیه السلام زیارت ششم از زیارات مطلقه‌ی امیرالمؤمنین علیه السلام را بخواند؛ چون از روایتی که صفوان نقل کرده همین برمی‌آید. صفوان نقل می‌کند که امام صادق علیه السلام در کنار مرقد مطهر امیرالمؤمنین علیه السلام زیارت ششم را خواندند. در اواخر زیارت ششم، بعد از اینکه می‌گوید: **فَإِنِّي عَبْدُ اللَّهِ وَوَلِيُّكَ وَزَائِرُكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكَ**،^۲ نوشته است: پس شش رکعت نماز زیارت (سه نماز دو رکعتی) بخوان. به اینجا که رسیدید، بقیه‌اش را نخوانید. بعد صد بار الله اکبر بگویید. همان‌طور که می‌دانید، در آغاز همه‌ی زیارت‌ها گفتن صد بار الله اکبر مستحب است. بعد دشمنان اباعبدالله علیه السلام و قاتلان آن حضرت و یارانش را لعن کنید و به اباعبدالله علیه السلام سلام کنید. بعد از آن، دو رکعت نماز زیارت امام حسین علیه السلام و بعد زیارت عاشورای معروف را بخوانید. بعد از زیارت عاشورا، دو رکعت دیگر نماز زیارت می‌خوانید و بعد از آن، دعای معروف به دعای علقمه را که در اصل دعای صفوان است و صفوان آن را روایت کرده، می‌خوانید و بعد از آن، ادامه‌ی زیارت ششم حضرت امیر علیه السلام را که یکی دو

---

۲. ابن‌مشهدی، مزارالکبیر، ص ۲۲۱؛ مجلسی، بحارالانوار، ج ۹۷، ص ۳۰۷ و محدث قمی، مفاتیح‌الجنان، زیارت ششم

امیرالمؤمنین علیه السلام.

بند بیشتر نیست می‌خوانید. این کامل‌ترین صورتی است که می‌شود زیارت عاشورا را خواند؛ چون امام صادق علیه السلام بنا به آنچه صفوان نقل کرده، زیارت ششم امیرالمؤمنین علیه السلام را خواندند؛ شش رکعت نماز مذکور را خواندند و بعد بالای سر امیرالمؤمنین علیه السلام به سمت کربلا رو کردند و صد بار تکبیر و بعد لعن به دشمنان اباعبدالله علیه السلام و سلام به اباعبدالله علیه السلام را گفتند و بعد دو رکعت نماز به‌جا آوردند و بعد زیارت عاشورا را خواندند. بعد از زیارت عاشورا، دوباره دو رکعت نماز زیارت خواندند و بعد از آن، دعای علقمه‌ی معروف را خواندند و بعد قسمت آخر زیارت ششم را خواندند.

امیدواریم خدا نصیب همه‌ی ما بکند که به حرم امیرالمؤمنین علیه السلام مشرف شویم و در آنجا این شکل جامع و کامل زیارت امیرالمؤمنین علیه السلام و زیارت اباعبدالله علیه السلام و دعایی را که بعد از این زیارت‌ها آمده بخوانیم. در این دعا بارها به امیرالمؤمنین علیه السلام و اباعبدالله علیه السلام به هر دو سلام داده می‌شود؛ درحالی‌که در صورت ظاهر، این دعا در مفاتیح بعد از زیارت عاشورا آمده است. شاید افراد تعجب کنند که یعنی چه؟! ما که داشتیم امام حسین علیه السلام را زیارت می‌کردیم، چه شد که به امیرالمؤمنین علیه السلام سلام دادیم و با آن حضرت گفتگو کردیم؟ علت این است که زیارت عاشورای کامل همین است. زیارت ششم مطلقه‌ی امیرالمؤمنین علیه السلام است؛ بعد زیارت عاشوراست و بعد آن دعا؛ لذا دعا، هم متوجه به امیرالمؤمنین علیه السلام است و هم به اباعبدالله‌الحسین علیه السلام.

آثار فوق‌العاده‌ای که زیارت عاشورا دارد، غیرقابل توصیف است. ان‌شاءالله انسان همت داشته باشد و بهره ببرد. متأسفانه در عصر و زمان فعلی، ما خیلی کم‌همت شده‌ایم. به هر تقدیر، امیدواریم خدا به همه‌ی ما همت بدهد؛ اگر انسان ولو شده در همه‌ی عمر یکبار زیارت عاشورای تمام‌عیار بخواند، کارش را می‌سازد. زیارت عاشورا اکسیر عجیبی است.

بنابراین، معنای این عبارت که متن زیارت عاشورا الهام‌خدایی است که به قلب ائمه علیهم السلام الهام شده و چیزی شبیه قرآن است، روشن شد. بنابه روایت صفوان، امام صادق علیه السلام سلسله سند این روایت، یعنی زیارت عاشورا را به خدای متعال می‌رسانند.

صَلَّى اللهُ عَلَيْكَ يَا أَبَاعَبْدِاللهِ وَ صَلَّى اللهُ عَلَيْكَ يَا أَبَاعَبْدِاللهِ^٣

---

٣. كليني، كافي، ج ٤، ص ٥٧٥؛ حرّ عاملي، وسائل الشّيعه، ج ١٤، ص ٤٩٣ و مجلسي، بحار الانوار، ج ٤٤، ص ٣٠١.